

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาว่าจินตภาพในบทบรรยายสารคดี โลกสลัปส์ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาและคุณภาพของการสื่อสาร ผู้วิจัยพบว่าบทสารคดี โลกสลัปส์ มีคุณค่าทางสุนทรียะและจริยธรรม ผู้รับสารได้รับเนื้อหาทางความคิดควบคู่ไปกับเนื้อหาทางอารมณ์ที่สามารถปลุกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งตระหนักในคุณค่าของชีวิตทั้งมวลและ วัฒนธรรมอย่างลุ่มลึก

บทสารคดี โลกสลัปส์ ในขอบเขตที่ศึกษามีทั้งหมด 22 ชุด ชุดละ 2 ตอน รวมทั้งหมด 44 ตอน เป็นบทสารคดีประเภทศิลปวัฒนธรรม 20 ชุด 40 ตอน ละบทสารคดีประเภทธรรมชาติวิทยา 2 ชุด 4 ตอน

เนื้อหาในบทสารคดีแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ เนื้อหาประเภทปัญหาและความรู้เพื่อความเข้าใจปัญหา เนื้อหาประเภทคุณค่าของธรรมชาติและการอนุรักษ์ เนื้อหาประเภท จิตวิญญาณของชุมชนและวัฒนธรรม และเนื้อหาประเภทประวัติศาสตร์และสังขรณ์ของชีวิต

เนื้อหาที่เน้นปัญหาและความรู้เพื่อความเข้าใจปัญหากล่าวถึงประเด็นปัญหาหรือข้อขัดแย้ง โดยเฉพาะปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และปัญหาข้อขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ เนื้อหาในบทสารคดีประกอบด้วยสาเหตุของปัญหา และการดำเนินการแก้ไข รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาในอนาคต เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักในระดับ ความรุนแรงของปัญหาที่ปรากฏขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาไฟป่าที่เกิดจากการลักลอบเผาป่าของ ชาวเขา ปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในบึงบอระเพ็ด และปัญหาชาวเมืองเออาร์ดเอาเปรียบชนกลุ่มน้อย

เนื้อหาที่เน้นคุณค่าของธรรมชาติและการอนุรักษ์ปรากฏควบคู่ไปกับการนำเสนอปัญหาและความรู้เพื่อความเข้าใจปัญหา บทสารคดีที่นำเสนอเนื้อหาประเภทนี้พรรณนาคุณค่าของธรรมชาติต่อสรรพชีวิต เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้เห็นความจำเป็นของการอนุรักษ์สภาพ ธรรมชาติ เช่น การพรรณนาคุณค่าของแม่น้ำปิงในฐานะที่เป็นแม่น้ำสายสำคัญและช่วยหล่อเลี้ยงชีวิต

บทสารคดีที่เน้นจิตวิญญาณของชุมชนและวัฒนธรรมสื่อความหมายหลักว่าชุมชนมีรากเหง้าทางภูมิปัญญา แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่แสดงความเชื่อทางพุทธศาสนาและส่วนที่แสดงท่าทีต่อธรรมชาติ ส่วนที่แสดงความเชื่อทางพุทธศาสนายังแบ่งออกได้เป็นการนำเสนอ ข้อมูลการประกอบพิธีกรรมและลักษณะศาสนสถาน ได้แก่การประกอบพิธีในประเพณีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น การทำบุญอุทิศส่วนกุศลของชาวไตลื้อที่เรียกว่า “ตานจ๋อมกุนไปบ่บอ” อีกทั้งสถาปัตยกรรมเนื่องในศาสนาที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และสะท้อนความศรัทธาในลัทธิศาสนาของแต่ละกลุ่มชน เนื้อหาในส่วนที่นำเสนอท่าทีต่อธรรมชาติสามารถโน้มน้าวให้ตระหนักในความมีคุณธรรมของกลุ่มชนที่รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียงไม่เอาไรดเอาเปรียบธรรมชาติ

เนื้อหาที่เน้นบทเรียนทางประวัติศาสตร์และสังคมของชีวิตกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนชี้นำให้ตระหนักในสังคมของชีวิต คือความไม่เที่ยง เช่นการล่มสลายของอาณาจักรต่างๆ

ในด้านโครงสร้างของบทสารคดี ส่วนความนำประกอบด้วย ความนำอ้างอิง ความนำที่กล่าวถึงกิจกรรมหรือสถานการณ์ปัจจุบัน และความนำสรุปประเด็น เนื้อเรื่องประกอบด้วยการเล่าเรื่องบุคคลคล้ายตัวละครหรือนาฏยลักษณ์ และบทสัมภาษณ์ประกอบการบรรยาย ส่วนข้อสรุปประกอบด้วยข้อสรุปแบบบอกเล่าที่แฝงทัศนคติ และข้อสรุปที่ทิ้งท้ายคำถามไว้ให้ครุ่นคิด

เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงของการใช้องค์ประกอบของภาษาในระดับคำ ประโยค ไวยากรณ์ พบว่าผู้เขียนบทสารคดีมุ่งเน้นคุณภาพการสื่อสารที่โน้มน้าวใจอย่างเห็นได้ชัด

ในการศึกษาองค์ประกอบของภาษาในบทสารคดีพบว่าในระดับคำ ลักษณะเด่นของคำที่มีผลต่อการโน้มน้าวใจมากที่สุดคือคำซ้อน ซึ่งแบ่งได้เป็นคำซ้อนที่เน้นเสียงและคำซ้อนที่ไม่เน้นเสียง คำซ้อนทั้งสองชนิดนี้มักใช้กับเนื้อหาที่เน้นคุณค่าของธรรมชาติและ การอนุรักษ์ และเนื้อหาที่เน้นจิตวิญญาณชุมชนและวัฒนธรรม คำซ้อนเหล่านี้มีส่วนย้ำความสำคัญของเนื้อหาและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติและวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ส่วนองค์ประกอบของภาษาในระดับประโยคพบว่า การใช้ประโยคที่มีลักษณะ โศกเด่นมากที่สุดคือประโยคความรวมซับซ้อนที่เชื่อมความแบบขัดแย้งกัน การใช้ประโยคบอกเล่าที่มีเนื้อความบางส่วนแสดงคำถามและการใช้ประโยคคำถาม ปรากฏมากเป็นพิเศษในเนื้อหาที่เน้นปัญหาและความรู้เพื่อความเข้าใจปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากบทสารคดีเน้นการนำเสนอปัญหาและความรู้เพื่อโน้มน้าวให้เกิดการขบคิดอย่างเด่นชัด ประโยคความรวมที่เชื่อมความแบบขัดแย้งกันสามารถใช้แสดงข้อโต้แย้งของปัญหาอย่างรอบด้าน พร้อมกับนำเสนอประเด็นหลักของข้อโต้แย้งที่ยังมีข้อถกเถียงได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ประโยคบอกเล่าที่มีเนื้อความบางส่วนแสดงคำถามและประโยคคำถามก็เป็นส่วนกระตุ้นให้ขบคิดถึงที่มาของปัญหาและคิดหาหนทางแก้ไขปัญหา บทสารคดีจึง

คลี่คลายข้อคำถามในประโยคต่อมา นอกจากนี้ข้อสรุปของสารคดียังได้ตั้งคำถามทิ้งท้ายให้ขบคิดต่อไป

กล่าวได้ว่าการใช้รูปประโยคในบทสารคดี โลกสลัปส์ สะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะของผู้ส่งสารได้ชัดเจนที่สุด นั่นคือสารคดี โลกสลัปส์ ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนผู้ทำหน้าที่แสวงหาความจริงมานำเสนออย่างรอบคอบและคำนึงถึงคุณค่าทางปัญญา

ในด้านองค์ประกอบของภาษาระดับโวหารปรากฏโดดเด่นทั้งโวหารประเภทภายิตและคติพจน์ อุปมาโวหาร อุปลักษณะ และบุคลาธิษฐาน โวหารเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างจินตภาพและช่วยเชื่อมโยงความคิดจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เข้าใจได้โดยง่ายและลึกซึ้งด้วย การเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาพบว่าวัจนลีลาในบทสารคดี โลกสลัปส์ อันประกอบด้วยการเลือกเฟ้นองค์ประกอบทางภาษาอย่างเหมาะสมกับเนื้อหา เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพทาง การสื่อสาร ทำให้บทสารคดีมีคุณค่าทางสุนทรียะและจริยธรรม อาจกล่าวได้ว่าวัจนลีลาดังกล่าวเป็นพาหนะในการสื่อสารความรู้สึคนึกคิด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภูมิปัญญาของบุคคลและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. น่าจะมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของภาษากับรายการสารคดีโทรทัศน์รายการอื่น
2. น่าจะมีการศึกษาการใช้วัจนลีลาในสื่อมวลชนแขนงอื่นๆนอกเหนือจากสารคดีโทรทัศน์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างคุณภาพให้แก่สื่อประเภทต่างๆ